

Gülseçen, S. (Editör).

Bilgi ve bilginin yönetimi/ Knowledge management (Bölüm yazarlı). İstanbul: Papatya yayıncılık eğitim, 2013. x, 248 s.; 24 cm. Kaynakça ve dizin var. ISBN: 978 605 4220 38 0

Book Review

Knowledge management

The book includes detailed information concerning knowledge and knowledge management with current resources in seven chapters under the titles of “organizational effects of knowledge management, knowledge management systems, new knowledge discovery: data mining, computer as an information sharing platform, technologies as knowledge management: artificial intelligence and knowledge based systems, future of knowledge management”. Concepts of knowledge and knowledge management becomes phenomenon for all disciplines so global companies, other companies, state sector, epistemologists, experts of innovation and governance, information professionals etc may find informative to it. The book also includes three prefaces which are well-informed and so all of them is summarized in the text.

İstanbul Üniversitesi Enformatik Bölüm Başkanı Prof. Dr. Sevinç Gülseçen'in editörlüğünde 8 araştırmacının farklı bölümleri kaleme aldığı çalışma bilgi ve bilgi yönetimi kavramlarının çeşitli ulusal ve uluslararası güncel kaynaklarla desteklenen ayrıntılı bir incelemesinden oluşmaktadır.

Bilgi ve bilgi yönetimi kavramları özündeki dinamizm nedeniyle her meslek için fenomen haline almış ve giderek disiplinlerüstü kavramlar haline gelmiştir. Durum böyle olunca bu kadar hızlı gelişen, zaman zaman ana/ alt kavramlarının iç içe geçen tanımları nedeniyle anlam karmaşası yaşanan, bazen de farklı bir anlatıma göre içeriği genişleyen veya daralan bilgi ve bilgi yönetiminin ne olduğunu tamamen anlayabilmenin sürdürülebilir bir tartışma konusu olduğu düşünülebilir.

Yukarıdaki düşünceden hareketle kitabımızı tanıtmaya başladığımızda kitabın içeriği hakkında ayrıntılı bilgi verilen Önsözlere değinmek zorunluluğu bulunmaktadır. Çünkü önsözlerde söz konusu kavramlar için potansiyel tartışma ufukları açabilecek görüşler yer almaktadır. Kitabın 3 önsözünden ilki, “Günümüzde şirketlerin sahip olduğu bilginin onların en önemli varlıkları arasında yer aldığı, rekabette önemli bir avantaj sağladığı bilinmektedir. Burada sözünü ettiğimiz bilgi, herkesin sahip olduğu bilgiyi değil, sadece o işletmenin sahip olduğu “farklı bilgiyi” kastetmektedir. Bilginin kurumlara sağladığı avantajların kalıcı olmadığı olgusunu da göz ardı etmemek gerekiyor. Sahip olunan bilgi bir süre sonra eskimekte, kopyalanmakta ve avantajını kaybetmektedir.” (Özkan, ix) paragrafıyla başlıyor. Bu ifadeye göre bilgi işçiliğinin temel ilgi alanını “farklı bilgi”nin oluşturduğu akla geliyor. Bu yönüyle “örtük bilgi”yi çağrıştıran “farklı bilgi”nin farkını koruyabilmesi için yenilikçi bir yaklaşımın değişen bilgi algısı için ön koşul olduğu ve bu bilginin belki de bir süre örtük kalması çelişkisini kabul etmemiz gerekiyor. İşletmeler tarafından üretilen ve saklanan verilerin yığın halinden kurtarılarak bilgiye dönüştürülmesi ve bunun teknik bilgi olarak üretim süreçlerinde yer alabilmesi aşaması şirketlerin süreç yönetimi bağlamında değerlendirdikleri bir konu olmalıdır. Teknik özelliklerinden dolayı “ticari sır” olarak da işlem görebilen ve önemli ölçüde örtük

bilgi karakterine sahip olan bu bilginin kullanılabilmesi için bilgi yönetimi tekniklerinden yararlanmak zorunluluk ise “*bilgi yönetimi kavramı bilgi ekonomisini tetikleyen en önemli mekanizmalardan birisi olarak görülebilir*” (Özkan, ix).

Diğer önsözde ise bilgi yönetimi küresel kuruluşlar açısından değerlendirilmektedir. Hızla büyüyen küresel pazarlarda yeni müşteriler bulmak ve var olanları elde tutmak giderek zorlaşmakta olup, bu zorluğun önüne geçmek için kuruluşların sahip oldukları veri tabanları, intranet, grup yazılımı, belge yönetimi, veri depolama, elektronik posta ve Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP/ Enterprise Resource Planning) gibi çeşitli sistemlerde depoladıkları veriyi merkezi bir bilgi havuzunda entegre etmeleri gerekmektedir. Hızlı piyasa taleplerinde karşılaşılan zorluklarla mücadele etmek amacıyla, kuruluşlar kendilerini yeniden şekillendirmek, bu ortamda hayatta kalmak ve gelişebilmek için başkalarından ve geçmiş tecrübelerinden ders çıkarmak adına daha fazla bilgi odaklı hale gelmektedir. Günümüzde her kuruluş için patentler, telif hakları, kurumsal veri depoları, çalışanların zihinlerindeki bilgi, süreç ve enformasyon sistemleri en değerli kaynaklarıdır. Bilgi yönetimi; veri tabanları, politika ve prosedürler, içerikler ve çalışanların uzmanlık ve deneyimlerinin tanımlanması, yönetimi, paylaşımı ve geliştirilmesi üzerine odaklanmıştır. Bilgi tabanlı girişimler olarak görünen modern kuruluşlarda rekabet için proaktif bilgi yönetimi önemlidir. Dünyadaki bazı kuruluşların kendi bilgi yönetimi sistemlerini kurmalarına ve başarılı uygulamalara rağmen bilgi yönetimi büyük değişimlere açıktır (Sharma, x).

Bilginin Önemi başlıklı Editörün önsözünde ise bilgi nedir, bilgi yönetimi nedir, bilgi yönetilebilir mi sorularının cevabı aranmaktadır (ss. 12-13). Bu kapsamda seçilmiş anlamlı alıntılardan yola çıkılmaktadır. Bilgi nedir sorusu için yapılan alıntılar; “...*Ne kadar basit bir gerçek gibi görünse de veri, enformasyon ve bilgi kavramlarının birbirlerinin yerine kullanılmayacağını bir kez daha vurgulamak yararlıdır. Kurumsal başarı ya da başarısızlık genelde bunların hangisine gereksinim duyulduğunun bilinmesine, hangisine sahip olduğuna ve her biriyle neler yapıp yapılmayacağına bağlıdır. Bu üç kavramın ne olduğunu anlamak, birinden diğerine nasıl geçileceğini bilmek, bilgi işini başarıyla yürütmek açısından zorunludur.*” (Prusak, 2001’den akt. Yılmaz, 2009). Ackoff (2008) ise “*Veriler, incelemelerin ve gözlemlerin ürünüdür. Gözlemler, insanlar veya araçlar tarafından yapılır. Veriler işleme tabi tutulduktan sonra kullanılabilir duruma kadar ya çok değerlidir ya da değersizdir; fakat işlemiden sonra yararlı şekilde enformasyon oluştururlar. Bu yüzden enformasyon, objeleri, olayları ve onların özelliklerini temsil eden anlamlı sembolleri de içerir. Veri ve enformasyon arasındaki bu farklılık onların yararlılıkları ve işlevsellikleriyle ilgilidir, yapılarıyla ilgili değildir. Enformasyon, ne kadar, ne zaman, nerede, ne ve kim gibi sözcüklerle başlayan soruların yanıtlarındaki somut betimlemelerden oluşturulur.*” (akt. Yılmaz, 2009) kapsamındadır. Bilgi yönetimi hakkında paylaşılan alıntılar; “*Amerikan Üretim ve Kalite Merkezi tarafından, bilginin ortaya çıkması ve değer yaratması için doğru zamanda ve doğru insanlara yayılmasını sağlamak amacıyla sistematik yaklaşımlar*” (Buckman, 2004), “*temel olarak örgüt ortamında sürekli artan bilgi kapasitesini güncelleyen, oluşan bilgileri ulaştırılabilir kılan, gerekli bilgiye ulaşmak için gerekli olan işlemleri tanımlayan ve gerekli bilginin şirket çalışanlarıyla paylaşılmasını sağlayan bir disiplin*” (Harrison ve Kessels, 2004), “*ekonomi, psikoloji ve enformasyon yönetimi gibi birçok disipline dayanır. Bölümleri insanları, teknolojiyi ve süreçleri içerir.*” (Güçlü ve Sotirofski, 2006) kapsamındadır.

Her iki kavrama ait seçilmiş tanımlardan sonra enformasyon ve bilgi arasındaki ilişkiler seçilmiş alıntılar yardımıyla kısaca tartışılmaktadır. Tartışma özetle (ss. 13-15), “*Enformasyon Yönetimi ile Bilgi Yönetimi arasındaki farkın açık olduğu, ilkinin açık bilgiye, nesnel ve somut olana, ikincisinin bunların yanı sıra, örtük bilgi, öznel ve soyut olan bireyler arasındaki bilme eğilimi, rekabette avantaj, enformasyon ve bilginin paylaşıldığı ve kullanıldığı kurumsal kültür*” (Alkan, 2013, s. 128); “*Enformasyon Yönetimi, bilginin saklandığı fiziksel formların yönetimi şeklinde algılanırken; Bilgi Yönetimi daha genel anlamda, Enformasyon Yönetimi’ni de*

kapsayacak bir disiplin olmakla birlikte veri, enformasyon, bilgi ve akıl oluşturma sürecindeki teknolojik çalışmaları da içermektedir” (Sağsan, 2002, s. 216); “...zira artık bilgi inovasyonun itici gücü. Bilgi olmadan her hangi bir inovatif süreci bırakın tasarımılamak, hayal etmek bile imkânsız. Veya inovatif bir yaklaşım olmadan bilgiyi yönetmeye çalışmanın da bir anlamı yok, sadece atıl bilgi depoları kurarsınız. İnovasyon amacıyla harekete geçirilmemiş bilgi, yönetilemiyor demektir zaten” (Eğrican, 2011); “Enformasyon Endüstrisi ile Bilgi Yönetimi olgularının ortaya çıkış sürecinde, görüldüğü gibi en önemli kavram olan “bilgi” kavramının özünde bunu üretimin bir bileşeni haline getiren “insan” kavramı yatmaktadır. “Bilgi İşçisi” kavramı etrafında şekillenmeye başlayan bu yeni anlayış, tarihsel süreç içinde, mesleki bağlamda günümüze dek evrimleşen bir dizi yeni gelişmenin de önünü açmıştır.” (Arıkan, 2011); kapsamındaki bilgilerden oluşmakta, yeni gelişmeler; “Profesyonel Enformasyon Süreçleri” (Mumford, 1961); “Teknik Enformasyon Süreçleri” (Mcgee, Prusak ve Phylbur, 1993); “Bilgi Yönetimi” (Leonard-Barton, 1995); “Bilgi Organizasyonları” (Davenport ve Prusak, 1998); “Toplumsal Ağlar” (Tapscott ve Williams, 2006); “Bilgi Hizmetleri” (Simard vd., 2007); “Crowdsourcing (İşbirliğine dayalı sosyal ağlarla oluşturulan inovatif iş modelleri)” (Shirky, 2009) başlıkları altında paylaşılmaktadır.

Giriş niteliğindeki ilk bölümün ardından sırasıyla Baran Çelik, Feridun C. Özçakır, Halil Özgür Baktır, İbrahim Yalçınkaya, Kadriye Huysal, Kamil Ayhan, Kerem Ok, Mehmet Fatih Erkoç ve Sevinç Gülseçen tarafından kaleme alınan ve “bilgi yönetiminin örgütsel etkileri”, “bilgi yönetim sistemleri”, “yeni bilgi keşfi: veri madenciliği”, “bir bilgi paylaşım ortamı olarak bilgisayar”, “bilgi yönetimi olarak teknolojiler: yapay zeka ve bilgi tabanlı sistemler”, “bilgi yönetiminin geleceği” başlıkları altında toplam yedi bölümden oluşan kitabın sonunda ekler, kaynakça, yazarların özgeçmişleri ve dizin bulunmaktadır.

Her bölümün sonunda yer alan sorularla okur, alıştırma ve muhakeme yapmaya yönlendirilerek eserin ders kitabı niteliği arttırılmıştır. Bölümlerdeki derinliğe dalmayı okura bırakarak önsözlerini özetleyip tanıtım yapmakla yetindiğimiz kitabın özellikle bilgi ve belge yönetimi konusunda eğitim veren ve eğitim alanların ilgisiyle yeni tartışmalara ufuk açabileceği düşüncesindeyiz.

M. Tayfun Gülle
Ekonomi Bakanlığı
gullem@ekonomi.gov.tr